

Γνώσεις, Πεποιθήσεις και Στάσεις του Πληθυσμού Απέναντι στον Εμβολιασμό των Ενηλίκων για την Εποχική Γρίπη

Παναγιώτα Καλατζή,¹ Στυλιανή Τζιαφέρη²

Public Knowledge, Beliefs
and Attitudes Towards Adults'
Vaccination for Seasonal Flu

Abstract at the end of the article

¹Νοσηλεύτρια, PhD c, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου, Τρίπολη,

²Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου, Τρίπολη

Υποβλήθηκε: 17/04/2021
Επανυποβλήθηκε: 17/07/2021
Εγκρίθηκε: 19/11/2021

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:
Παναγιώτα Καλατζή
Τμήμα Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου, Τρίπολη
Τηλ: (+30) 6945 400 838
e-mail: gkalatzi@yahoo.com

Εισαγωγή: Ο εμβολιασμός αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα για την προστασία από τα λοιμώδη νοσήματα και την προάσπιση της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, η εμβολιαστική κάλυψη των ενηλίκων δεν κρίνεται ικανοποιητική. Οι γνώσεις και οι πεποιθήσεις των ατόμων γύρω από την αναγκαιότητα, την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια του εμβολιασμού, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της συνολικής τους στάσης απέναντι σε αυτόν και αποτελούν ισχυρό προγνωστικό δείκτη της εμβολιαστικής τους συμπεριφοράς. **Σκοπός:** Η διερεύνηση των γνώσεων, των πεποιθήσεων και των στάσεων του γενικού πληθυσμού, απέναντι στον εμβολιασμό των ενηλίκων για την εποχική γρίπη. **Υλικό και Μέθοδος:** Ανασκόπηση σχετικής βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων Medline/Pubmed και Google Scholar καθώς και στις αναφορές των πρωτογενών μελετών που εντοπίστηκαν. Οι λέξεις ευρετηρίου που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: εποχική γρίπη, εμβολιασμός, γνώσεις, στάσεις, πεποιθήσεις, γενικός πληθυσμός. Κατάλληλες προς εισαγωγή ήταν οι μελέτες με ποσοτικό ή/και ποιοτικό σχεδιασμό, όσες ήταν γραμμένες στην αγγλική ή ελληνική γλώσσα και όσες είχαν δημοσιευθεί μετά το 2015. **Αποτελέσματα:** Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προέκυψαν 22 μελέτες. Από αυτές, οι τέσσερις εστίαζαν σε άτομα που ανήκαν σε ομάδες υψηλού κινδύνου για γρίπη (έγκυες, ασθενείς με ρευματοειδή αρθρίτιδα, αιμοκαθαιρόμενοι ασθενείς). Οι γνώσεις των συμμετεχόντων για τον ιό της γρίπης και τον αντιγριπικό εμβολιασμό κυμάνθηκαν από 6,5% έως 79%. Η αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητα του εμβολίου κυμάνθηκε από 36,7% έως 94,2%. Η αίσθηση για την ασφάλεια του αντιγριπικού εμβολίου βρέθηκε μεταξύ 43,4% και 95,8%. Έντονη ήταν επίσης η παρουσία διαστρεβλωμένων πεποιθήσεων σε όλο

το φάσμα παραμέτρων που αφορούν στη λοίμωξη από τον ιό της γρίπης και τον αντιγριπικό εμβολιασμό. **Συμπέρασμα:** Η αξιολόγηση του επιπέδου των γνώσεων, των πεποιθήσεων και των στάσεων του γενικού πληθυσμού αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές στρατηγικές πρόβλεψης της πρόθεσης εμβολιασμού των ενηλίκων και ένα από τα πιο σημαντικά κλειδιά για την ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων για την αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης και την αντιμετώπιση της εποχικής γρίπης.

Λέξεις-ευρητήριο: Εποχική γρίπη, εμβολιασμός, γνώσεις, στάσεις, πεποιθήσεις, γενικός πληθυσμός.

Εισαγωγή

Η γρίπη είναι νόσος του αναπνευστικού συστήματος που προκαλείται από 3 τύπους ιών της γρίπης, τους Α, Β και C.¹ Συστήματα επιτήρησης εθνικών και διεθνών φορέων δημόσιας υγείας καταγράφουν την επιδημιολογική πορεία της γρίπης σε εβδομαδιαία και ετήσια βάση, με έμφαση στους μήνες εποχικής έξαρσης.^{2,3} Δεδομένα από το Αμερικανικό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC) δείχνουν ότι από το 2010 έως το 2019, σε ετήσια βάση, μολύνονται από τον ιό 9 έως 45 εκατομμύρια άνθρωποι, ενώ 12 έως 61 χιλιάδες εξ αυτών οδηγούνται στον θάνατο.⁴

Η πρόληψη, ο έλεγχος και η ετοιμότητα αντιμετώπισης της γρίπης, συνιστούν δομικά στοιχεία για την ανάπτυξη λειτουργικών ικανοτήτων και την ενίσχυση της βασικής επάρκειας σε όλο το φάσμα του τομέα υγείας.⁵ Ο εμβολιασμός αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία για την πρόληψη των λοιμωδών νοσημάτων και την προάσπιση της δημόσιας υγείας.^{6,7} Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει συστήσει τον εμβολιασμό κατά της γρίπης σε ομάδες υψηλού κινδύνου (έγκυες, εργαζόμενοι στην υγειονομική περίθαλψη, παιδιά 6 μηνών έως 5 ετών και άτομα με χρόνιες ασθένειες) και σε άτομα ηλικίας άνω των 60 ετών, θέτοντας ως στόχο την εμβολιαστική τους κάλυψη σε ποσοστό 75%.⁸ Ωστόσο, τα ποσοστά εμβολιασμού για τη γρίπη παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα στις κατηγορίες για τις οποίες συστήνεται.⁹ Οι γνώσεις, οι πεποιθήσεις και οι στάσεις των ατόμων σχετικά με τον εμβολιασμό διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αποδοχή ή την απόρριψή του.¹⁰

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει, τις γνώσεις, τις πεποιθήσεις και τις στάσεις του γενικού

πληθυσμού, απέναντι στον εμβολιασμό των ενηλίκων για την εποχική γρίπη.

Υλικό και Μέθοδος

Ανασκόπηση σχετικής βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων Medline/Pubmed και Google Scholar καθώς και στις λίστες βιβλιογραφικών παραπομπών των κατάλληλων προς εισαγωγή στη μελέτη άρθρων. Οι κυριότερες λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: εποχική γρίπη, εμβολιασμός, γνώσεις, πεποιθήσεις, στάσεις, γενικός πληθυσμός.

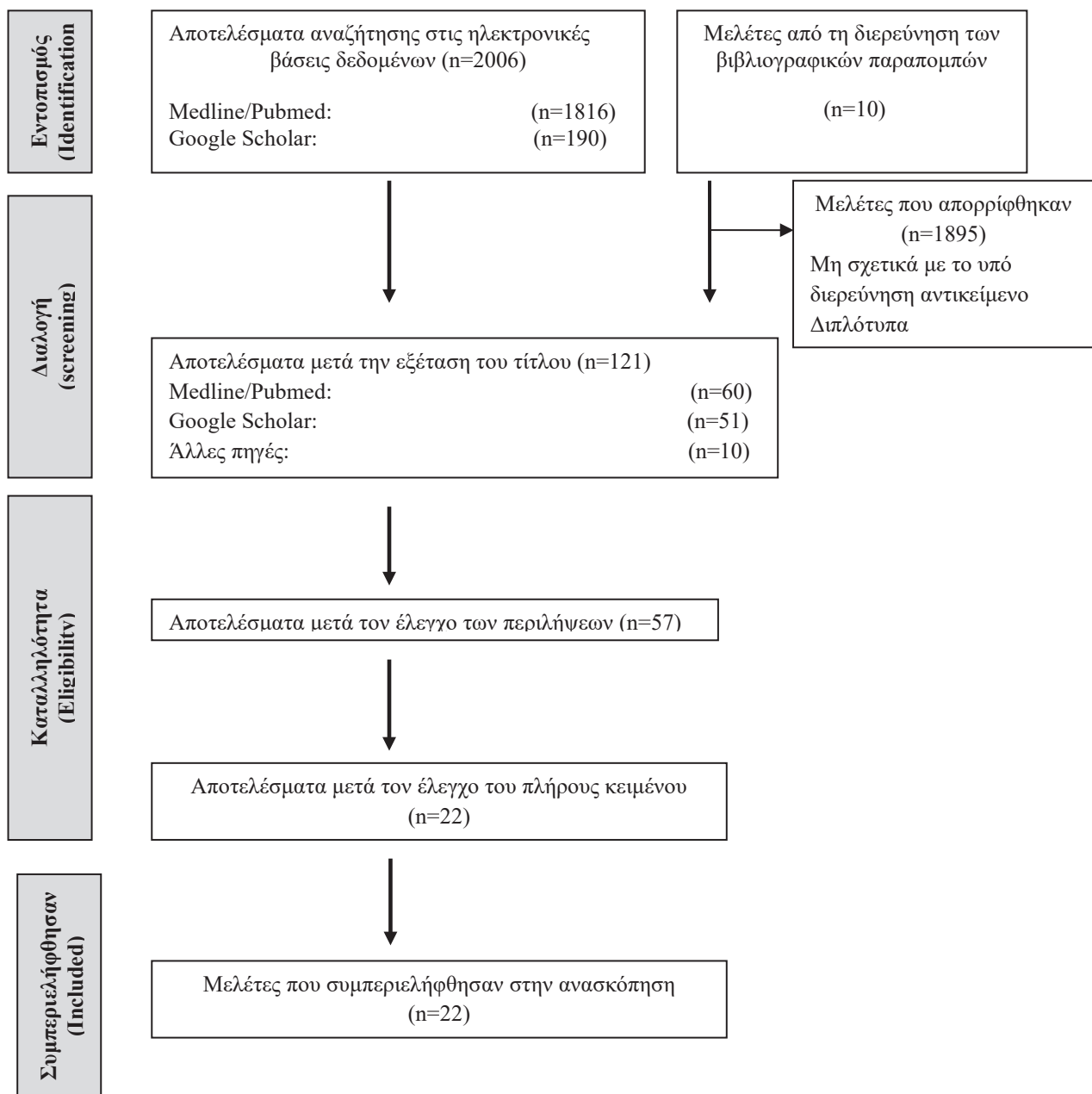
Στην ανασκόπηση συμπεριελήφθησαν ποσοτικές και ποιοτικές μελέτες που ήταν γραμμένες στην αγγλική ή ελληνική γλώσσα και είχαν δημοσιευθεί από το 2015 έως και τον Ιανουάριο του 2021. Οι κατάλληλες προς εισαγωγή μελέτες θα έπρεπε να διερευνούν τις υπό εξέταση μεταβλητές, ως προς τον εμβολιασμό των ενηλίκων για την εποχική γρίπη. Από την ανασκόπηση αποκλείστηκαν οι ποσοτικές μελέτες με δείγμα πληθυσμού μικρότερο των 100 ατόμων, όσες περιείχαν φοιτητές επιστημών υγείας, όπως και οι ανασκοπήσεις, οι επιστολές, οι γνωμοδοτήσεις εμπειρογνομόνων, οι αδημοσίευτες διδακτορικές διατριβές και οι αναρτημένες ανακοινώσεις.

Αποτελέσματα

Από την αναζήτηση της βιβλιογραφίας, συνολικά προέκυψαν 2016 άρθρα. Κατόπιν διαλογής των τίτλων, 1895 άρθρα απορρίφθηκαν λόγω μη συνάφειας με το υπό μελέτη αντικείμενο καθώς και λόγω αφαίρεσης των διπλότυπων. Μετά την εξέταση της περιλήψεων απέμειναν 57 μελέτες. Το πλήρες κείμενο των 57 άρθρων, εξετάστηκε με βάση τα κριτήρια εισαγωγής/αποκλεισμού της παρούσας ανασκόπησης, από δύο ανεξάρτητους ερευνητές. Η απουσία συμφωνίας ως προς την

καταλληλότητα εισαγωγής του άρθρου επιλύθηκε με τη συμβολή τρίτου ερευνητή, ο οποίος λάμβανε την τελική απόφαση εισαγωγής ή απόρριψης. Επιπλέον 35 μελέτες απορρίφθηκαν μετά την ανάγνωση του πλήρους κειμένου. Συνολικά, 22 μελέτες από την αναζήτηση στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων βρέθηκε να πληρούν τα κριτήρια καταλληλότητας για εισαγωγή στην παρούσα μελέτη (εικόνα 1).

Οι μελέτες που επιλέχθηκαν διερευνούν διάφορες εκφάνσεις των γνώσεων, των πεποιθήσεων και των στάσεων του πληθυσμού, απέναντι στον εμβολιασμό των ενηλίκων για την εποχική γρίπη.¹¹⁻³² Από αυτές, οι 5 διεξήχθησαν στην Ευρώπη,^{15,20,23,23,31} οι 4 στην Κίνα,^{21,22,26,28} οι 4 στη Σαουδική Αραβία,^{12,13,18,29} μία στην Ινδία,¹⁷ μία στον Καναδά,³² μία στη Νότια Κορέα,²¹ 2 στις ΗΠΑ,^{11,27} 2 στην Τουρκία,^{14,25} μία στην Ιορδανία³⁰ και μία στην Αφρική.¹⁹ Μία από τις μελέ-

Εικόνα 1. Διάγραμμα ροής.

τες χρησιμοποίησε σχεδιασμό μικτών μεθόδων, μία ήταν προοπτική μελέτη, ενώ οι υπόλοιπες (n=20) ήταν συγχρονικές μελέτες. Το μέγεθος του δείγματος κυμαινόταν από 120–4.023 άτομα (n=24.350). Έντεκα μελέτες αφορούσαν ενηλίκους ηλικίας ≥ 18 ετών, δύο μελέτες περιελάμβαναν άτομα ηλικίας έως 65 ετών και τέσσερις μελέτες εστίαζαν σε πληθυσμιακές ομάδες με συγκεκριμένους παράγοντες κινδύνου για τη γρίπη (εγκυμοσύνη, ρευματοειδής αρθρίτιδα, αιμοκάθαρση). Παρακάτω, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανασκόπησης (πίνακας 1).

Γνώσεις του πληθυσμού έναντι του ιού της γρίπης και του αντιγριπικού εμβολιασμού

Διάφορες εκφάνσεις των γνώσεων των συμμετεχόντων διερευνήθηκαν σε 15 μελέτες, εστιάζοντας κυρίως σε γνώσεις που αφορούν στον ιό της γρίπης, στη λοίμωξη της γρίπης και στον αντιγριπικό εμβολιασμό. Υψηλή διακύμανση παρατηρήθηκε στα ποσοστά γνώσεων που σημειώθηκαν. Το 79% της μελέτης των Klett-Tammen et al,³¹ γνώριζε τις συστάσεις εμβολιασμού έναντι της εποχικής γρίπης, αντιθέτως, μόνο στο 6,5% της μελέτης των Ma et al²⁶ ήταν γνωστό το χρονοδιάγραμμα του αντιγριπικού εμβολιασμού. Στη μελέτη των Ahmad Hamidi et al,²⁵ το 90,3% είχε ενημερωθεί για το εμβόλιο της γρίπης, ενώ σε άλλη μελέτη²⁸ μόνο το 20% ήταν ενήμερο και μόνο το 21% είχε ακούσει για τον ιό. Επίσης, στη μελέτη των Simaku et al,²⁴ φάνηκε ότι οι έγκυες είχαν χαμηλά επίπεδα γνώσεων σχετικά με τη γρίπη και το αντιγριπικό εμβόλιο.

Πεποιθήσεις και Στάσεις του πληθυσμού για τον ιό της γρίπης και τον αντιγριπικό εμβολιασμό

Παρόμοιες διακυμάνσεις παρατηρήθηκαν στις πεποιθήσεις και τις στάσεις γενικού πληθυσμού. Το 82,6% των συμμετεχόντων της μελέτης του Aljamili et al,¹² πίστευε ότι η γρίπη μπορεί να αποβεί σοβαρή για την υγεία του ατόμου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στη μελέτη των Jang και Kim et al²¹ ήταν το 45,2%. Το 73% της μελέτης των Jiang et al,¹⁶ θεωρούσε ότι ο εμβολιασμός αποτελεί το καλύτερο μέσο πρόληψης της γρίπης και των επιπλοκών της, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τις μελέτες των Alqahtani²⁹ και Aljamili¹² ήταν 53% και 61,8%, αντίστοιχα. Η αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητα του εμβολίου, κυμάνθηκε από 36,7%²⁰ έως 94,2%,²⁶ ενώ ενδιαμέσες τιμές βρέθηκαν στις μελέτες των Alqahtani²⁹ (84,5%), Assaf³⁰ (65,6%), Erazo¹¹ (61,4%), Aljamili¹² (53,6%), Alghanim¹⁸ (50,4%) και Nowak²⁷ (40,6%). Όσον αφορά στην αντιλαμβανόμενη ασφάλεια

για το αντιγριπικό εμβόλιο, αυτή διερευνήθηκε σε εννέα μελέτες,^{11,13,20,22,23,24,26,27,30} όπου υπολογίστηκε μεταξύ 43,4% και 95,8%. Η άποψη ότι το αντιγριπικό εμβόλιο αποδυναμώνει το ανοσοποιητικό σύστημα, ότι η γρίπη δεν αποτελεί σοβαρό νόσημα, ότι το εμβόλιο δεν είναι επωφελές ή ότι είναι περισσότερο απαραίτητο στα παιδιά, ότι ο ενήλικος δεν πληροί τις προϋποθέσεις εμβολιασμού ή/και ότι είναι υγιής και δεν το χρειάζεται και η ανησυχία για τις παρενέργειες του εμβολιασμού, αναγνωρίστηκαν ως, σχετικές με την ασφάλεια πεποιθήσεις των συμμετεχόντων στις υπό εξέταση μελέτες.^{12,20,22,26}

Συζήτηση

Σύμφωνα με την παρούσα ανασκόπηση, φάνηκε ότι τα ποσοστά γνώσεων, πεποιθήσεων και στάσεων για τη γρίπη και τον αντιγριπικό εμβολιασμό παρουσιάζουν υψηλή διακύμανση. Οι βασικοί λόγοι μη αποδοχής του εμβολιασμού σχετίζονται με περιορισμένες γνώσεις και διαστρεβλωμένες πεποιθήσεις του πληθυσμού.^{12,13,20,22,26} Στη διεθνή βιβλιογραφία, ιδιαίτερη μνεία γίνεται στον κεντρικό ρόλο που κατέχουν οι γνώσεις, οι στάσεις και οι πεποιθήσεις των ατόμων στη διαμόρφωση της εμβολιαστικής τους συμπεριφοράς. Η αντιλαμβανόμενη ωφελιμότητα του εμβολιασμού (συνάρτηση του προσδοκώμενου οφέλους και των αναμενόμενων κινδύνων λόγω ανοσοποίησης), η αντιλαμβανόμενη επικινδυνότητα (συνάρτηση της αντιλαμβανόμενης σοβαρότητας της νόσου, του κινδύνου εκδήλωσης της νόσου, της ευπάθειας απέναντι στη νόσο και του κινδύνου εμφάνισης παρενεργειών λόγω εμβολιασμού), το αναμενόμενο κοινωνικό όφελος (προστασία των άλλων), ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος της συμπεριφοράς, οι στάσεις (η θετική ή η αρνητική στάση απέναντι στο εμβόλιο, στην αποτελεσματικότητά του, κ.ά.) και οι γνώσεις γύρω από τα εμβόλια και τις λοιμώξεις που προλαμβάνουν, αποτελούν σημαντικούς γνωστικούς και συναισθηματικούς παράγοντες που επηρεάζουν τον εμβολιασμό των ενηλίκων.¹⁰ Άξια αναφοράς αντίστοιχα είναι τα αποτελέσματα πρόσφατης μελέτης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 488),³³ βάσει της οποίας η πιο συχνά αναφερόμενη λοίμωξη (σε ποσοστό 56%), που θεωρείται ότι ακόμη και σήμερα μπορεί να οδηγήσει στον θάνατο, ήταν η εποχική γρίπη. Παρόμοια με τα αποτελέσματα της παρούσας ανασκόπησης είναι αυτά της προαναφερθείσας πανευρωπαϊκής μελέτης,³³ όπου δύο βασικοί λόγοι μη αποδοχής του εμβολιασμού ήταν η πεποίθηση των συμμετεχόντων ότι δεν διακρίνουν την

Πίνακας 1. Μελέτες που διερευνήσαν τις γνώσεις, τις πεποιθήσεις και τις στάσεις του πληθυσμού έναντι του ιού της γρίπης και του αντιγριπικού εμβολιασμού. Συντομογραφίες: ΕΚ= Εμβολιαστική Κάλυψη, ΕΥ= Επαγγελματίες Υγείας.

Συγγραφέας, Έτος	Χώρα	Σχεδιασμός Μελέτης	Μέγεθος δείγματος	ΕΚ	Γνώσεις/ Στάσεις/ Πεποιθήσεις
Erazo, 2021 ¹¹	Νότια Αμερική	Συγχρονική μελέτη	n=842 έγκυες	36.6%	Η αντιλαμβανόμενη ασφάλεια και η αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητα του εμβολίου ήταν για τις εμβολιασμένες εγκύους 95.8% και 68.5% αντίστοιχα, ενώ για τις μη εμβολιασμένες εγκύους 71.7% και 61.4%, αντίστοιχα.
Aljamili, 2020 ¹²	Σαουδική Αραβία	Συγχρονική μελέτη	n=778, ηλ. ≥ 18 ετών	55%	Το 86.9% πίστευε ότι η γρίπη μπορεί να είναι σοβαρή για την υγεία. Το 60% γνώριζε ότι το εμβόλιο ενδείκνυται στα άτομα με χρόνια νοσήματα. Το 61.8% θεωρούσε ότι το εμβόλιο αποτελεί το καλύτερο μέσο πρόληψης. Το 53.6% πίστευε ότι το εμβόλιο είναι ασφαλές και αποτελεσματικό. Το 54.8% πίστευε ότι το αντιγριπικό εμβόλιο αποδυναμώνει το ανοσοποιητικό σύστημα. Το 44.2% δεν γνώριζε ότι το αντιγριπικό εμβόλιο συστήνεται κατά την εγκυμοσύνη. Το 48.1% δεν γνώριζε ότι το εμβόλιο συστήνεται για άτομα > 65 ετών.
Barry, 2020 ¹³	Σαουδική Αραβία	Συγχρονική μελέτη	n=503, ηλ. 18- 65 ετών	-	Το 60% γνώριζε το ετήσιο σχήμα εμβολιασμού. Το 16.7% γνώριζε ότι οι ηλικιωμένοι πρέπει να εμβολιάζονται έναντι της γρίπης. Το 73.8% πίστευε ότι είναι ευάλωτο απέναντι στη γρίπη. Το 49.7% πίστευε ότι η γρίπη δεν είναι αρκετά σοβαρό νόσημα. Το 50.1% ανησυχούσε για τις παρενέργειες του εμβολίου. Το 40.8% πίστευε ότι το εμβόλιο δεν είναι ωφέλιμο. Το 38.8% πίστευε ότι το εμβόλιο δεν είναι ασφαλές. Το 45.5% πίστευε ότι δεν συγκαταλέγεται στα άτομα υψηλού κινδύνου και άρα δεν χρειάζεται να εμβολιαστεί.
Biçik, 2020 ¹⁴	Τουρκία	Συγχρονική μελέτη	n=200, ηλ. ≥65 ετών	17.5%	Το 75% γνώριζε για το εμβόλιο της γρίπης.
Dardalas, 2020 ¹⁵	Ελλάδα	Συγχρονική μελέτη	n=318, ηλ. >60 ετών	56.6%	Το δείγμα φάνηκε να έχει θετική στάση απέναντι στον εμβολιασμό.
Jiang, 2020 ¹⁶	Κίνα	Συγχρονική μελέτη	n=4822, ηλ. ≥18 ετών	16%	Το 80.7% γνώριζε ότι η γρίπη διαφέρει από το κοινό κρουσθόλημα. Το 89.3% γνώριζε ότι η γρίπη μπορεί να προκαλέσει επιπλοκές. Το 73% πίστευε ότι ο εμβολιασμός αποτελεί το βέλτιστο μέσο πρόληψης της γρίπης. Το 53.7% γνώριζε το χρονοδιάγραμμα εμβολιασμού.
Sashindran, 2020 ¹⁷	Ινδία	Συγχρονική μελέτη	n=230, ηλ. 18 – 88 ετών	22%	Το 62% πίστευε ότι ο εμβολιασμός είναι απαραίτητος για τα άτομα ηλικίας ≥ 65 ετών και ότι η γρίπη μπορεί να προληφθεί μέσω του εμβολιασμού. Το 72% πίστευε ότι ο αντιγριπικός εμβολιασμός προασπίζει την υγεία του ατόμου.
Alghanim, 2019 ¹⁸	Σαουδική Αραβία	Συγχρονική μελέτη	n=279, ηλ. 18 – 73 ετών	38.1%	Το 57% είχε καλό επίπεδο γνώσης για το αντιγριπικό εμβόλιο και το 50.4% πίστευε ότι είναι αποτελεσματικό. Το 54.5% γνώριζε ότι το εμβόλιο πρέπει να επαναλαμβάνεται ετησίως. Το 71% διατηρούσε θετική στάση απέναντι στον αντιγριπικό εμβολιασμό.
Akinbodewa, 2019 ¹⁹	Αφρική	Προοπτική, συγχρονική μελέτη	n=124 αιμοκίνοι ασθενείς	-	Το 16.9% των συμμετεχόντων γνώριζε για τον ιό της γρίπης.

Συνεχίζεται

Πίνακας 1. Συνέχεια.

Συγγραφέας, Έτος	Χώρα	Σχεδιασμός Μελέτης	Μέγεθος δείγματος	ΕΚ	Γνώσεις/ Στάσεις/ Πεποιθήσεις
Ertmenlieva, 2019 ²⁰	Βουλγαρία	Συγχρονική μελέτη	n=120, ηλ. 18- 85 ετών	6.7%	Το 44.2% δεν αντιλαμβάνονταν ως χρήσιμο τον αντιγριπικό εμβολιασμό. Το 36.7% θεωρούσε ότι ο αντιγριπικός εμβολιασμός είναι αναποτελεσματικός. Το 27.5% θεωρούσε ότι το αντιγριπικό εμβόλιο δεν είναι ασφαλές. Το 37.5% δεν γνώριζε ότι ο αντιγριπικός εμβολιασμός είναι υποχρεωτικός. Το 35% δεν γνώριζε το σχήμα εμβολιασμού.
Jang και Kim, 2019 ²¹	Νότια Κορέα	Συγχρονική μελέτη	n=1661 ηλ. 50-64 ετών	31.9%	Το 27.3% δεν γνώριζε τις διαφορές στα συμπτώματα μεταξύ του κοινού κρυολογήματος και της γρίπης. Το 42.1% δεν αντιλαμβάνονταν τη σημασία του αντιγριπικού εμβολιασμού. Το 40.3% δήλωσε ενημερωμένο σχετικά με την πιθανότητα εμφάνισης παρενεργειών μετά τον εμβολιασμό. Το 45.2% θεωρούσε ότι η γρίπη δεν είναι ένα σοβαρό νόσημα.
Jiang, 2019 ²²	Κίνα	Συγχρονική μελέτη	n=235 ασθενείς με ρευματικές παθήσεις	0.4%	Το 67.7% είχε ακούσει για τον αντιγριπικό εμβολιασμό. Το 17.4% γνώριζε ότι χρειάζε-ται να εμβολιαστεί. Το 61.3% πίστευε ότι η γρίπη αποτελεί σοβαρό νόσημα. Το 11.1% πίστευε ότι δεν θα νοσήσει από γρίπη εφόσον έχει εμβολιαστεί. Το 43.4% πίστευε ότι ο εμβολιασμός είναι ασφαλής και αξιόπιστος. Το 9.4% πίστευε ο εμβολιασμός αποτελεί τεράστιο ρίσκο.
Ricco, 2019 ²³	Ιταλία	Συγχρονική μελέτη	n=238 αγρότες, ηλ. ≥55 ετών	39.1%	Το 40.0% είχε αμφιβολίες για την ασφάλεια του εμβολίου. Το 44.5% διατηρούσε θετική στάση απέναντι στον αντιγριπικό εμβολιασμό. Το 37.4% γνώριζε τις εθνικές συστάσεις εμβολιασμού για τη γρίπη.
Simaku, 2019 ²⁴	Αλβανία	Συγχρονική μελέτη	n=555 έγκυες	-	Το 83.3% είχε ακούσει για το εμβόλιο της γρίπης. Το 77.8% πίστευε ότι το εμβόλιο της γρίπης είναι πιο επικίνδυνο για τις έγκυες. Το 58.6% πίστευε ότι το αντιγριπικό εμβόλιο προστατεύει την έγκυο από τη γρίπη. Το 32.6% πίστευε ότι οι γυναίκες πρέπει να εμβολιάζονται έναντι της γρίπης σε κάθε εγκυμοσύνη.
Ahmad Hamidi, 2018 ²⁵	Τουρκία	Συγχρονική μελέτη	n=251, ηλ. > 18 ετών	8.6%	Το 90.3% γνώριζε για το εμβόλιο της γρίπης. Το 53.6% δήλωσε ότι το εμβόλιο είναι απα-ραιτητό.
Ma, 2018 ²⁶	Κίνα	Συγχρονική μελέτη	n=1035	18.2%	Το 94.2% και το 94.9% πίστευε στην αποτελεσματικότητα και στην ασφάλεια του εμβο-λίου, αντίστοιχα. Το 45.5% πίστευε ότι ο εμβολιασμός δεν είναι απαραίτητος σε ετήσια βάση. Το 88.7% πίστευε ότι το εμβόλιο είναι περισσότερο απαραίτητο για τα παιδιά. Το 41.2% πίστευε ότι είναι αρκετά υγιείς ώστε να μην εμβολιαστεί.
Nowak, 2018 ²⁷	ΗΠΑ.	Συγχρονική μελέτη	n=1005, ηλ. ≥ 19 ετών	42.3%	Το 10.9% δήλωσε ότι δεν έχει ενημερωθεί επαρκώς για τον ιό της γρίπης. Το 35.7% πίστευε ότι ο κίνδυνος νόσησης από τη γρίπη είναι υψηλός. Το 49.3% θεωρούσε ότι το εμβόλιο είναι ασφαλές. Το 40.6% θεωρούσε ότι το εμβόλιο είναι αποτελεσματικό.
Wendlandt, 2018 ²⁸	Κίνα	Προοπτική μελέτη	n=1506, ηλ. ≥60 ετών	1%	Το 21% είχε ακούσει για τον ιό της γρίπης. Το 20% ήταν ενήμερο για το αντιγριπικό εμβόλιο.

Συνεχίζεται

Πίνακας 1. Συνέχεια.

Συγγραφέας, Έτος	Χώρα	Σχεδιασμός Μελέτης	Μέγεθος δείγματος	ΕΚ	Γνώσεις/ Στάσεις/ Πεποιθήσεις
Alqahtani, 2017 ²⁹	Σαουδική Αραβία	Συγχρονική μελέτη	n=1298, ηλ. ≥ 19 ετών	44.5%	Το 84.5% πίστευε ότι το εμβόλιο είναι ασφαλές και αποτελεσματικό. Το 53% κατανούσε ότι ο βέλτιστος τρόπος πρόληψης των επιποκών από τη γρίπη, είναι ο εμβολιασμός. Το 36.7% γνώριζε ότι τα άτομα με χρόνια νοσήματα πρέπει να εμβολιάζονται για τη γρίπη. Το 9.5% γνώριζε ότι ο αντιγριπικός εμβολιασμός συστήνεται για τις έγκυες.
Assaf, 2016 ³⁰	Ιορδανία	Συγχρονική μελέτη	n=3104, ηλ. > 18 ετών	27.5%	Το 5.1% δεν είχε ακούσει ποτέ για το εμβόλιο. Το 65.6% πίστευε ότι το εμβόλιο είναι αποτελεσματικό. Λιγότεροι από τους μισούς συμφώνησαν ότι το εμβόλιο είναι ασφαλές και όχι επιβλαβές.
Klett-Flammen, 2016 ³¹	Γερμανία	Συγχρονική μελέτη	n=1223, ηλ. >60 ετών	50%	Το 79% γνώριζε τις συστάσεις εμβολιασμού για τη γρίπη. Σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων διατηρούσαν θετική στάση για τον εμβολιασμό.
MacDougall, 2015 ³²	Καναδάς	Μελέτη μικτών μεθόδων	n=4023, ηλ. > 18 ετών	56.2%	Το 57.5% πίστευε ότι είναι σημαντικό να εμβολιάζεσαι με όλα τα συνιστάμενα εμβόλια. Το 84.2% αντιλαμβάνονταν τη γρίπη ως σοβαρό νόσημα. Το 60.1% θεωρούσε ότι το αντιγριπικό εμβόλιο είναι αποτελεσματικό.

ανάγκη να εμβολιαστούν και ότι προστατεύονται με τα εμβόλια που έχουν κάνει στο παρελθόν. Χαμηλό ήταν το αίσθημα αντιλαμβανόμενης ασφάλειας των Ευρωπαίων πολιτών, καθώς η πλειονότητα αυτών πίστευε ότι τα εμβόλια δεν δοκιμάζονται επαρκώς πριν εγκριθούν προς χρήση.

Η διεθνής βιβλιογραφία βρίθει μελετών που αποδεικνύουν ότι τα άτομα που λαμβάνουν σύσταση εμβολιασμού από τους επαγγελματίες υγείας (ΕΥ), έχουν περισσότερες πιθανότητες να αποδεχτούν τον εμβολιασμό σε σχέση με όσα δεν λαμβάνουν ανάλογη παρότρυνση.³⁴⁻³⁹ Η σύσταση εμβολιασμού από τους ΕΥ αποτελεί ισχυρό παράγοντα διαμόρφωσης της εμβολιαστικής συμπεριφοράς του πληθυσμού, καθώς δύναται να άρει τις επιφυλάξεις που σχετίζονται με αυτόν.⁴⁰ Η παροχή εμπειριστατωμένης ενημέρωσης από τους ΕΥ συντελεί στη διαμόρφωση ορθών πεποιθήσεων και θετικών στάσεων απέναντι στον εμβολιασμό και σχετίζεται θετικά με την αποδοχή του.⁴¹

Συμπέρασμα

Η αξιολόγηση του επιπέδου των γνώσεων, των πεποιθήσεων και των στάσεων του γενικού πληθυσμού αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές στρατηγικές πρόβλεψης της πρόθεσης εμβολιασμού των ενηλίκων και ένα από τα πιο σημαντικά κλειδιά για την ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων για την αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης και την αντιμετώπιση της εποχικής γρίπης.

ABSTRACT

Public Knowledge, Beliefs and Attitudes Towards Adults' Vaccination for Seasonal Flu

Panagiota Kalatzi,¹ Styliani Tziaferi²

¹RN, PhD(c), Department of Nursing, University of Peloponnese, Tripoli,

²Associate Professor, Department of Nursing, University of Peloponnese, Tripoli, Greece

Introduction: Vaccination is one of the greatest achievements in the protection against infectious diseases and the promotion of public health. However, the vaccination coverage of adults is not considered satisfactory. Individuals' knowledge and beliefs about the necessity, effectiveness and safety of vaccination play a crucial role in developing their overall attitude and is a strong predictor of their vaccination behavior. **Aim:** To investigate the knowledge, beliefs and attitudes of the general population towards adult vaccination for seasonal influenza. **Material and Method:** A review of relevant literature was performed in the Medline/Pubmed and Google Scholar electronic databases, as well as in the reference lists of the identified studies. The index words used were: seasonal flu, vaccination, knowledge, attitudes, beliefs, general population. Suitable for inclusion were the studies with quantitative and/or qualitative design, those that were written in English or Greek and those that were published after 2015. **Results:** From the review of the literature, 22 studies emerged. Of these, four focused on high-risk individuals (pregnant women, rheumatoid arthritis patients, dialysis patients). Participants' knowledge of influenza virus and influenza vaccination ranged from 6.5% to 79%. The perceived efficacy of the vaccine ranged from 36.7% to 94.2%. The perceived safety of the flu vaccine was found between 43.4% and 95.8%. The presence of distorted beliefs across the range of parameters related to influenza virus infection and influenza vaccination was also obvious. **Conclusion:** Assessing the level of knowledge, beliefs and attitudes of the general population is one of the most important strategies for predicting adult vaccination intent and one of the most important keys to developing targeted interventions to increase vaccination coverage and treatment of seasonal flu.

Key-words: Seasonal flu, vaccination, knowledge, attitudes, beliefs, general population.

✉ **Corresponding Author:** Panagiota Kalatzi, Department of Nursing, University of Peloponnese, Tripoli, Greece, Tel: (+30) 6945 400 838, e-mail: gkalatzi@yahoo.com

Βιβλιογραφία

1. Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD). Available at: <https://www.cdc.gov/flu/about/keyfacts.htm>. Accessed November 25, 2020
2. Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD). Available at: <https://www.cdc.gov/flu/weekly/index.htm>. Accessed November 25, 2020
3. Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ). Available at: <https://eody.gov.gr/epidimiologika-statistika-dedomena/evdomadiaies-ektheseis/evdomadiaies-ektheseis-epochiki-gripi/>. Accessed November 25, 2020
4. Centers for Disease Control and Prevention. Estimated Influenza Illnesses, Medical visits, Hospitalizations, and Deaths in the United States — 2018–2019 influenza season. Available at: <https://www.cdc.gov/flu/about/burden/2018-2019.html>. Accessed November 25, 2020
5. World Health Organization. (2019). *Global influenza strategy 2019–2030*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/311184>. Accessed November 25, 2020
6. ECDC. *Immunization and vaccines. Vaccine preventable diseases*. Available at: <https://www.ecdc.europa.eu/en/immunisation-and-vaccines>. Accessed November 10, 2020
7. World Health Organization, UNICEF, World Bank, State of the World's Vaccines and Immunization (World Health Organization, Geneva, ed. 3, 2009). Available at: <https://www.who.int/immunization/sowvi/en/>. Accessed November 12, 2020
8. Cowling BJ, Caini S, Chotpitayasunondh T, Djauzi S, Gatchalian SR, Huang Q et al. Influenza in the Asia-Pacific region: findings and recommendations from the Global Influenza Initiative. *Vaccine* 2017, 35:856–864
9. Hill HA, Elam-Evans LD, Yankey D, Singleton JA, Kang Y. *Vaccination coverage among children aged 19–35 months-United States, 2017*. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2018, doi: 10.15585/mmwr.mm6740a4
10. Schmid P, Rauber D, Betsch C, Lidolt G, Denker ML. Barriers of Influenza Vaccination Intention and Behavior - A Sys-

- tematic Review of Influenza Vaccine Hesitancy, 2005–2016. *PLoS One* 2017, 12:e0170550
11. Erazo CE, Erazo CV, Grijalva MJ, Moncayo AL. Knowledge, attitudes and practices on influenza vaccination during pregnancy in Quito, Ecuador. *BMC Public Health* 2021, doi: 10.1186/s12889-020-10061-4
 12. Aljamili AA. Knowledge and practice toward seasonal influenza vaccine and its barriers at the community level in Riyadh, Saudi Arabia. *J Family Med Prim Care* 2020, doi: 10.4103/jfmpc.jfmpc_1011_19
 13. Barry MA, Aljammaz KI, Alrashed AA. Knowledge, Attitude, and Barriers Influencing Seasonal Influenza Vaccination Uptake. *Can J Infect Dis Med Microbiol* 2020, doi: 10.1155/2020/7653745
 14. Biyik MV, Arslan I, Yengil Taci D. Study to increase the pneumococcal vaccination rates of individuals aged 65 years and older. *Prim Health Care Res Dev* 2020, doi: 10.1017/S1463423620000389
 15. Dardalas I, Pourzitaki C, Manomenidis G, Malliou F, Galanis P, Papazisis G et al. Predictors of influenza vaccination among elderly: a cross-sectional survey in Greece. *Aging Clin Exp Res* 2020, doi: 10.1007/s40520-019-01367-4
 16. Jiang M, Feng L, Wang W, Gong Y, Ming WK, Hayat K et al. Knowledge, attitudes, and practices towards influenza among Chinese adults during the epidemic of COVID-19: a cross-sectional online survey. *Hum Vaccin Immunother* 2020, doi: 10.1080/21645515.2020.1812312
 17. Sashindran VK, Mohakuda SS, Murari T, Setlur R, Bansal V, Devdas NA. Study on Knowledge Attitude and Practices of Adult Vaccination in Western India. *J Vaccines Res Vaccin* 2020, doi.org/10.24966/VRV-0193/100011
 18. Alghanim M, AlMustafa M, AlShammari O. Knowledge, attitudes, and practices regarding the influenza vaccine among adults attending primary healthcare clinics in Dammam, Saudi Arabia. *International Journal of Scientific Research* 2019, doi.org/10.36106/ijsr
 19. Akinbodewa AA, Gbadegesin BA, Adejumo OA, Ahmed SD, Uwameiye O, Dada SA et al. A Multicentre Study of Awareness and Practice of Vaccination against Infectious Diseases among Haemo-Dialysis Subjects in Nigeria. *West Afr J Med* 2019, 36:239–245
 20. Ermenlieva NM, Tsankova GS, Todorova TT. Seasonal influenza vaccination: knowledge, attitude and practice in Varna, Bulgaria. *Ther Adv Vaccines Immunother* 2019, doi: 10.1177/2515135519868152
 21. Jang H, Kim JH. Factors affecting influenza vaccination in adults aged 50–64 years with high-risk chronic diseases in South Korea. *Hum Vaccin Immunother* 2019, doi: 10.1080/21645515.2018.1556075
 22. Jiang Y, Zhang X, Lv Q, Qi J, Guo X, Wei Q et al. Knowledge, attitude, and practice regarding infection and vaccination in patients with rheumatic diseases in China. *Hum Vaccin Immunother* 2019, doi: 10.1080/21645515.2019.1568160
 23. Riccò M, Vezzosi L, Gualerzi G, Anna O, Carlo S. Knowledge, attitudes, and practices of influenza and pneumococcal vaccines among agricultural workers: results of an Italian a cross-sectional study. *Acta Biomed* 2019, doi: 10.23750/abm.v90i4.7631
 24. Simaku A, Preza I, Nelaj E, Sulo J, Bino S. Knowledge, attitudes, and practice regarding influenza vaccination in pregnant women in Albania. *International Journal of Infectious Diseases* 2019, doi: 10.1016/j.ijid.2018.11.326
 25. Ahmad Hamidi A, Gelmez Taş B, Gündüz A, Nur Çelebi S, Esen ES, Toprak D et al. Immunization rates of pneumococcal, influenza and tetanus vaccines and knowledge and attitudes of adult patients who receive inpatient treatment at hospital: Point prevalence study. *Hum Vaccin Immunother* 2018, doi: 10.1080/21645515.2018.1489187
 26. Ma Y, Li T, Chen W, Chen J, Li M, Yang, Z. Knowledge, Attitudes and Practices (KAP) toward seasonal influenza vaccine among young workers in South China. *Hum Vaccin Immunother* 2018, doi: 10.1080/21645515.2017.1423157
 27. Nowak GJ, Cacciatore MA, Len-Ríos ME. Understanding and Increasing Influenza Vaccination Acceptance: Insights from a 2016 National Survey of U.S. Adults. *Int J Environ Res Public Health* 2018, doi: 10.3390/ijerph15040711
 28. Wendlandt R, Cowling BJ, Chen Y, Havers F, Shifflett P, Song Y et al. Knowledge, attitudes and practices related to the influenza virus and vaccine among older adults in Eastern China. *Vaccine* 2018, doi: 10.1016/j.vaccine.2018.03.052
 29. Alqahtani AS, Althobaity HM, Al Aboud D, Abdel-Moneim AS. Knowledge and attitudes of Saudi populations regarding seasonal influenza vaccination. *J Infect Public Health* 2017, doi: 10.1016/j.jiph.2017.03.011
 30. Assaf AM, Hammad EA, Haddadin RN. Influenza Vaccination Coverage Rates, Knowledge, Attitudes, and Beliefs in Jordan: A Comprehensive Study. *Viral Immunology* 2016, doi: 10.1089/vim.2015.0135
 31. Klett-Tammen CJ, Krause G, Seefeld L, Ott JJ. Determinants of tetanus, pneumococcal and influenza vaccination in the elderly: a representative cross-sectional study on knowledge, attitude and practice (KAP). *BMC Public Health* 2016, doi: 10.1186/s12889-016-2784-8
 32. MacDougall DM, Halperin BA, MacKinnon-Cameron D, Li L, McNeil SA, Langley J et al. The challenge of vaccinating adults: attitudes and beliefs of the Canadian public and healthcare providers. *BMJ Open* 2015, doi: 10.1136/bmjopen-2015-009062
 33. European Commission. Special Eurobarometer 488 – Wave EB91.2- Kantar. *European's attitudes towards vaccination*. April 2019. Available at: <https://ec.europa.eu/health/sites/>

- health/files/vaccination/docs/20190426_special-eurobarometer-sp488_en.pdf. Accessed November 12, 2020
34. Nitsch-Osuch A, Gołębiak I, Wyszowska D, Rosińska R, Kargul L, Szuba B et al. Influenza Vaccination Coverage Among Polish Patients with Chronic Diseases. *Adv Exp Med Biol* 2017, doi: 10.1007/5584_2016_193
35. Arriola CS, Mercado-Crespo MC, Rivera B, Serrano-Rodriguez R, Macklin N, Rivera A et al. Reasons for low influenza vaccination coverage among adults in Puerto Rico, influenza season 2013–2014. *Vaccine* 2015, doi: 10.1016/j.vaccine.2015.06.093
36. Baron G, Gosselin V, Petit G, Guay M, Gagneur A. Determinants of influenza vaccination among a large adult population in Quebec. *Hum Vaccin Immunother* 2018, doi: 10.1080/21645515.2018.1486155
37. Schneeberg A, Bettinger JA, McNeil S, Ward BJ, Dionne M, Cooper C et al. Knowledge, attitudes, beliefs and behaviors of older adults about pneumococcal immunization, a Public Health Agency of Canada/Canadian Institutes of Health Research Influenza Research Network (PCIRN) investigation. *BMC Public Health* 2014, doi: 10.1186/1471-2458-14-442
38. Miller BL, Kretsinger K, Euler GL, Lu PJ, Ahmed F. Barriers to early uptake of tetanus, diphtheria and acellular pertussis vaccine (Tdap) among adults—United States, 2005–2007. *Vaccine* 2011, doi: 10.1016/j.vaccine.2011.03.058
39. Tsui HY, Lau JT, Lin C, Choi KC. Prevalence of seasonal influenza vaccination and associated factors in people with chronic diseases in Hong Kong. *Epidemiol Infect* 2013, doi: 10.1017/S0950268812000672
40. Benedict KM, Santibanez TA, Black CL, Ding H, Graitcer SB, Bridges CB et al. Recommendations and offers for adult influenza vaccination, 2011–2012 season, United States. *Vaccine* 2017, doi: 10.1016/j.vaccine.2016.04.061
41. Paterson P, Meurice F, Stanberry LR, Glismann S, Rosenthal SL, Larson HJ. Vaccine hesitancy and healthcare providers. *Vaccine* 2016, doi: 10.1016/j.vaccine.2016.10.042